

„Focus on Ukraine” – co zrobiło i zrobi polskie środowisko naukowe dla Ukrainy?

RELACJA Z KONFERENCJI

Za nami konferencja „Focus on Ukraine”, czyli dwa dni pełne dyskusji o tym, jak polskie środowisko naukowe może pomóc walczącej, a w przyszłości – zwycięskiej Ukrainie. O pomocy tej, widzianej z wielu perspektyw, opowiedzieli rektorzy, dyrektorzy, naukowcy, ministrowie, żołnierze, reprezentanci zagranicznych ośrodków badawczych i studenci. Konferencja odbyła się na Uniwersytecie Gdańskim w dniach 3–4 kwietnia br.

– Blisko rok temu zorganizowaliśmy pierwszą konferencję, noszącą wówczas nazwę „Solidarni z Ukrainą”, na której rozmawialiśmy o tym, jak mądrze pomagać Ukrainie. Tym razem jesteśmy bogatsi o doświadczenia z minionego roku, ale też o doświadczenia z tej straszliwej i niczym nieusprawiedliwionej wojny. Jednak, umocnieni, razem dążymy do włączenia Ukrainy do euro-

pejskiego obszaru badań i europejskiego obszaru szkolnictwa wyższego – tymi słowami otworzył konferencję „Focus on Ukraine” rektor Uniwersytetu Gdańskiego, **prof. dr hab. Piotr Stepnowski**.

Następnie dyrektor Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej, **dr Dawid Kostecki**, wspominał o pierwszej edycji programu „Solidarni z Ukrainą”, która skierowana była do indywidualnych

Rektor Uniwersytetu Gdańskiego,
prof. Piotr Stepnowski

Fot. Alan Stocki/UG

wnioskodawców: studentów i doktorantów. – *Jednak ta pomoc musi ulec zmianie* – mówił. Wśród nowych inicjatyw dyrektor NAWA wymienił przeznaczony na pomoc instytucjonalną program „Solidarni z Ukrainą – Uniwersytety Europejskie” oraz program „Granty Interwencyjne NAWA”.

Podczas konferencji polskie Ministerstwo Edukacji i Nauki reprezentował sekretarz stanu, **dr Tomasz Rzymkowski**. – *Ta wojna to kontynuacja imperializmu, agresji i bestialstwa rosyjskiego – tego, co stoi w sprzeczności z wartościami naszej cywilizacji. Jednym z największych owoców tej cywilizacji jest świat akademicki, uniwersytety* – mówił pełnomocnik rządu ds. rozwoju i umiędzynarodowienia edukacji i nauki, który podkreślił także, że celem pomocy niesionej przez Polskę Ukrainie nie jest drenaż mózgow, a wsparcie w odbudowaniu środowiska akademickiego tego kraju.

O tym, jakiej pomocy potrzebują ukraińskie uczelnie, opowiedział przedstawiciel wiceministra edukacji i nauki Ukrainy ds. cyfrowego rozwoju, cyfrowych transformacji

oraz cyfryzacji **Dmytro Zavgorodniya**. W przemowie przedstawiciela członka ukraińskiego rządu wybrzmiała ogromna wdzięczność dla Polski za dotychczasową pomoc, ale też smutek z powodu olbrzymich kosztów związanych z odbudową Ukrainy. W przybliżeniu wynoszą one 411 mld dol., z czego na edukację potrzebne będzie 11 mld dol., w tym 530 mln dol. na szkolnictwo wyższe.

Następnie o pierwszej edycji programu „Solidarni z Ukrainą” opowiedzieli jego twórcy i beneficjenci. **Magdalena Kachnowicz**, dyrektor Biura Programów dla Studentów NAWA, przedstawiła intencje towarzyszące pracownikom tej instytucji przy tworzeniu pierwszego programu wsparcia, na który przeznaczono 13 mln zł. O wykorzystaniu przez Uniwersytet SWPS części tych środków na rzecz pomocy psychologicznej i prawnej dla ukraińskich uchodźców opowiedziała **Katarzyna Ksenicz**, zastępca dyrektora Działu Komunikacji i Obsługi Uniwersytetu SWPS.

Efekty pomocy Polaków na konferencji przedstawili ukraińscy studenci i naukowcy. **Profesor**

Taras Hutsol z Poleskiego Uniwersytetu Narodowego podziękował za przeróżne rodzaje pomocy: od sprzętu wojskowego po karmę dla zwierząt. Razem do Ukrainy z naszego kraju przyjechało prawie 100 ton darów.

Perspektywę pojedynczego beneficjenta programu „Solidarni z Ukrainą” zaprezentowały ukraińskie studentki na uchodźstwie. – *Kiedy przyjechałam do Polski, byłam kompletnie zagubiona. Pojawiło się przede mną dużo pytań i bardzo mało odpowiedzi. Z tej sytuacji pomógł mi wyjść program „Solidarni z Ukrainą”, który zmotywował mnie do działań* – mówiła **Mariana Petrivska** studiująca na Uniwersytecie Warszawskim. – *W Polsce zdecydowałam się studiować ukrainistykę, choć u siebie w domu uczyłam się w szkole muzycznej. Chcę wiedzieć więcej o swojej kulturze, języku, kraju i szerzyć tę wiedzę wśród innych* – dodała.

PANELE KONFERENCYJNE PIERWSZEGO DNIA OBRAD

Pierwszy panel pt. „Międzynarodowa współpraca uczelniana jako

instrument przeciwdziałania kryzysom społecznym” poprowadził **prof. dr hab. inż. Jerzy Lis**, rektor Akademii Górniczo-Hutniczej im. Stanisława Staszica w Krakowie, który na początku podkreślił, że znajdujemy się w stanie głębokiego, nietypowego i gwałtownego kryzysu. O radzeniu sobie z tą dramatyczną sytuacją opowiedzieli paneliści – przedstawiciele władz uczelni polskich i ukraińskich.

– *Wojna to geopolityczne wyzwanie, to zmiana obrazu całego świata, nie tylko Ukrainy. Takie życie jak do 24 lutego ubiegłego roku nie będzie już możliwe* – mówił **prof. Volodymyr Bugrov**, rektor Narodowego Uniwersytetu im. Tarasa Szewczenki w Kijowie, wiceprzewodniczący Związku Rektorów Uczelni Wyższych na Ukrainie. Przedstawiciel ukraińskiej społeczności akademickiej przytoczył następnie rozmowę z burmistrzem miasta Izium, który powiedział, że nie warto odbudowywać budynków uczelni w jego miejscowości, ponieważ nie ma w niej ludzi.

W panelu wziął udział także reprezentant Ministerstwa Edukacji i Nauki – **Piotr Semeniuk**. Dyrektor Departamentu Współpracy Międzynarodowej przedstawił dane dotyczące wsparcia edukacyjnego mieszkańców Ukrainy. Wynika z nich, że wsparcie takie od Polski otrzymało 46 tys. studentów i ponad 1100 naukowców z Ukrainy, a z budżetu państwa zostały przeznaczone na nie 2 mld zł. Jednocześnie Piotr Semeniuk zaznaczył, że to nie wystarczy i cały czas trwają spotkania dwustronne z rządem Ukrainy, a także z rządami innych krajów, np. Rumunii.

– *Wyjdźmy z tego kryzysu razem, budując przyszłość* – zakończył panel prof. Jerzy Lis.

Kolejny panel dotyczył skomplikowanego problemu uznawania wykształcenia studentów

na uchodźstwie z perspektywy wojny. Uczestnicy dyskusji podzieliли się swoimi doświadczeniami, dotyczącymi dostarczania przez uchodźców niekompletnej dokumentacji. Z kolei **Samir Hećo** z Rady Europy opowiedział o potencjalnym rozwiązaniu tego problemu, w postaci przyznawania Europejskiego Paszportu Kwalifikacji dla Uchodźców (European Qualifications Passport for Refugees – EQPR) i zapowiedział poszerzenie tego projektu o kraje, w których on nie funkcjonuje.

Następnie **Joanna Nyga** z Biura Uznawalności Wykształcenia NAWA zaprezentowała statystyki osób zgłaszających się do jej jednostki oraz proces wdrażania Europejskiego Paszportu Kwalifikacji dla Uchodźców. – *Przed wojną zgłoszenia o uznanie ukraińskich dokumentów stanowiły trzydzieści procent wszystkich wniosków, teraz ten stosunek wzrósł do prawie pięćdziesięciu pięciu procent* – opowiadała Nyga, według której ogrom wniosków ukraińskich studentów to największe wyzwanie dla jej jednostki.

W panelu wzięły udział także: **Monika Czerepak**, zastępca kierownika Działu Współpracy Międzynarodowej Politechniki Gdańskiej, oraz **Viktoria Sergienko**, dyrektor Krajowego Centrum Informacji Mobilności Akademickiej ENIC Ukraine. Dyskusję poprowadziła **Hanna Reczulska**, dyrektor Biura Uznawalności Wykształcenia NAWA.

Perspektywę międzynarodową w zakresie instytucjonalnego i rządowego wsparcia dla ukraińskich naukowców zapewnili uczestnicy kolejnego panelu:

• **Irina Ferencz**, dyrektor Stowarzyszenia Współpracy Akademickiej (ACA) (moderator),

• **Maija Airas**, kierownik Działu Współpracy Międzynarodowej w dziedzinie szkolnictwa wyż-

szego (Fińska Narodowa Agencja ds. Edukacji),

• **Aneta Sergeant**, kierownik projektu „Study in Czechia” (Czeska Narodowa Agencja Edukacji Międzynarodowej),

• **Gerhard Volz**, dyrektor ds. współpracy międzynarodowej w szkolnictwie wyższym (Austriacka Agencja Edukacji i Internacjonalizacji),

• **Karla Zimanova**, zastępca dyrektora Słowackiej Akademickiej Agencji Informacyjnej.

Przedstawiciele zagranicznych instytucji związanych z nauką opowiedzieli o sytuacji w swoich krajach. Maija Airas podkreśliła, że jej państwo nie jest tak chętnie wybierane przez Ukraińców ze względu na odległość i to, że graniczy z Rosją. Jednocześnie wymieniła inicjatywy przeznaczone dla tych uchodźców, którzy zdecydowali się jednak przyjechać do Finlandii, takie jak darmowe kursy, stypendia z programu Erasmus+ i grant dla doktorantów.

Aneta Sergeant wskazała na elementy procesu przyjmowania nowych studentów z Ukrainy, które były dla jej kraju łatwiejsze. Wśród nich znalazła się nostryfikacja dyplomów, która ze względu na czeskie prawo jest prostsza niż np. w Polsce. Panelistka opowiedziała także o bardzo pozytywnej informacji zwrotnej otrzymywanej od studentów z Ukrainy przebywających w Czechach.

Między panelami wystąpili dwaj ukraińscy żołnierze, którzy zaprezentowali specjalną wystawę „Through the War”. **Oleksi Oleksiuk**, założyciel Fundacji „Bezpieczny Kraj” wytłumaczył, jak ważne jest zdrowie zarówno psychiczne, jak i fizyczne ukraińskich żołnierzy. Opowiadał o rozwiązaniach w postaci dronów, które ocaliłyby wiele istnień ludzkich, oraz o platformie wsparcia psychologicznego dla weteranów

Pierwszy dzień konferencji.
Panel pt. „Międzynarodowa współpraca uczelniana jako instrument przeciwdziałania kryzysom społecznym”

Fot. Alan Stocki/UG

i aktywnych żołnierzy armii ukraińskiej.

– *Celem tej wystawy jest pokazanie społeczeństwu zbrodni rosyjskich, które codziennie mają miejsce w naszym kraju. Federacja Rosyjska niszczy wszystko, co ukraińskie. Nie chcemy nikogo nastraszyć, ale pokazać, co się dzieje, kiedy agresor wchodzi do demokratycznego kraju i chce narzucić swoje zasady* – powiedział Oleksi Oleksiuk.

Wprowadzenie do panelu pt. „Uniwersytety Europejskie jako przykład umiędzynarodowienia szkolnictwa wyższego: wyzwania i obszary współpracy” wygłosił **dr hab. inż. Paweł Śniatała, prof. PP**. Prorektor ds. współpracy międzynarodowej Politechniki Poznańskiej opowiedział o sojuszu EUNICE, w którym jego uczelnia pełni funkcję lidera.

Dyskusję rozpoczął **prof. dr hab. Tomasz Pietrzykowski**, prorektor ds. współpracy międzynarodowej i krajowej Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, przewodniczący Rady NAWA. Moderator panelu zarysował intencje Komisji Europejskiej, która chce, aby Uniwersytety Europejskie były laboratorium

rozwiązań mającym posunąć do przodu rozwój nauki i szkolnictwa w Europie. Jednocześnie byłby to pomost łączący uczelnie ukraińskie ze środowiskiem szkolnictwa wyższego Unii Europejskiej.

– *Widzimy teraz zmianę jakościową pod względem umiędzynarodowienia. Już nie mówimy wyłącznie o liczbie zagranicznych studentów czy o umowach. Patrzymy inaczej na nas i na nasze kampusy, w których budowanie angażuje się cała społeczność akademicka* – kontynuowała rozmowę prorektorka ds. współpracy międzynarodowej UG, **dr hab. Anna Jurkowska-Zeidler, prof. UG**. – *To też usłyszało czterdziestu czterech rektorów Uniwersytetów Europejskich w Brukseli, że budowanie sojuszu bottom-up jest ważniejsze niż zaangażowanie rektorów.*

Kolejni paneliści opowiedzieli o inicjatywach, które powstały w ramach ich Uniwersytetów Europejskich, w tym o aplikacjach z materiałami pedagogicznymi dla studentów wszystkich uczelni członkowskich.

Profesor Wiczesław Truba, rektor Odeskiego Uniwersytetu

Narodowego im. Ilji Miecznikowa, opowiedział o wyzwaniach, z jakimi mierzy się jego uczelnia, w tym o kilkudniowych odcięciach prądu. Podczas panelu wybrzmiała potrzeba różnorodności wśród narzędzi do wspierania uniwersytetów ukraińskich, choć nadal największe nadzieje paneliści wzięli z Uniwersytetami Europejskimi.

Ostatni panel pierwszego dnia dotyczył cyfrowej przyszłości Ukrainy. Poprowadził go **Waldemar Siwiński**, założyciel i fundator Fundacji Edukacyjnej „Perspektywy”, który zaznaczył, że akurat w przypadku rozwoju cyfrowego to nie tylko Polska jest w stanie pomóc Ukrainie, ale także – Ukraina Polsce. Przed wojną nasi wschodni sąsiedzi w wielu dziedzinach dotyczących cyfryzacji radzili sobie lepiej.

Profesor Paweł Śniatała z kolei ukazał zagrożenia związane z dynamiczną cyfryzacją oraz potrzebę humanistycznego podejścia do każdej zmiany, tak aby wprowadzane innowacje były przystępne dla każdego. **Doktor Biana Siwińska**, prezeska Fundacji Edukacyjnej „Perspektywy”, opowiedziała o specjalnej inicja-

tywie szkoleń IT prowadzonych przez jej instytucję, które pozwolą na przekwalifikowanie 30 tys. Ukrainek w Polsce.

Do tematu Uniwersytetów Europejskich wrócił **Grzegorz Robak**, dyrektor Centrum Współpracy Międzynarodowej Politechniki Warszawskiej. Zaprezentował on inicjatywę konsorcjum ENHANCE, w ramach której 10 członkowskich uczelni technicznych, wraz z 2 partnerami z Ukrainy, stworzyło program zdalnych tandemów językowych dla ponad 1500 osób, w tym ponad 100 z Ukrainy.

O inicjatywach podejmowanych przez Ukrainę, w tym o wielu nowych zasobach, które nieodpłatnie otrzymał ukraiński system edukacji, opowiedziała **Kateryna Suprun**, dyrektor Grupy Ekspertyz ds. Transformacji Cyfrowej w Edukacji i Nauce z Ministerstwa Edukacji i Nauki Ukrainy. – *W polskim systemie oświaty jest prawie ćwierć miliona uczniów z Ukrainy. To oznacza, że nasze społeczeństwa się przeplatają. Stworzyła się struktura przeplatania się ludzi, interesów, emocji, przyszłości Polaków i Ukraińców. Dlatego kończy się okres humanitarnego pomagania Ukrainie, zaczyna my budowę wspólnej przyszłości Polski i Ukrainy* – zakończył panel – i jednocześnie pierwszy dzień konferencji – Waldemar Siwiński.

Po dniu pełnym dyskusji i wystąpieniu uczestnicy konferencji udali się na uroczystą kolację, którą umilił im występ Akademickiego Chóru Uniwersytetu Gdańskiego.

DRUGI DZIEŃ KONFERENCJI

– *Życie trwa i wojna niestety też. Przez ten rok pięćdziesiąt dzie więć ukraińskich uniwersyte tów zostało dotkniętych wojną i częściowo zniszczonych. Wielu ukraińskich studentów i naukow*

ców nie ma możliwości pracować i uczyć się – powiedział na początku drugiego dnia obrad **Oleksandr Plodystyi**, konsul generalny Ukrainy w RP. – *Ukraińska oświata potrzebuje waszej pomocy. Bardzo bym chciał, aby tak nie było, ale niestety muszą to powiedzieć: wciąż jej potrzebujemy.*

Potencjalne źródło pomocy dla Ukrainy od Stanów Zjednoczonych zaprezentowała **dr Emily Borczik**, dyrektor Regionu Europa Scholar Rescue Fund w Instytucie Edukacji Międzynarodowej. Stypendia z nowojorskiej fundacji przeznaczone są dla naukowców, którzy przebywają na uchodźstwie lub znajdują się w zagrożeniu.

Następnie głos zabrała **dr Maija M. Kukla**, dyrektor programowa Narodowej Fundacji Nauki z USA. Przedstawiła ona potencjał badawczy swojej instytucji oraz do kładnie opisała ścieżki, którymi jej niezależna agencja rządowa byłaby w stanie nawiązać współpracę z ukraińskimi ośrodkami badawczymi.

O wsparciu dla uchodźców, które mogą zapewnić samorządy we współpracy z uczelniami, rozmawiali uczestnicy pierwszego panelu. W dyskusji moderowanej przez **dr. inż. Marcina Witkowskiego** z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu wzięli udział reprezentanci Lublina, Wrocławia i Poznania.

– *Poznań mógł się wydawać nieoczywistym miejscem wyboru dla uchodźców z Ukrainy. Jednak okazało się, że tam przybyło ich bardzo dużo. Dla niektórych Poznań był miejscem docelowym, dla innych – tranzytowym. Od początku wojny w mieście wydano kilkadziesiąt tysięcy numerów PESEL. Teraz szacujemy, że w Poznaniu przebywa około siedemdziesięciu tysięcy cudzoziemców z Ukrainy na dziewięćdziesiąt tysięcy cudzoziemców*

w ogóle – podzieliła się danymi **Anna Wawdysz**, zastępca dyrektora Wydziału Rozwoju Miasta i Współpracy Międzynarodowej Urzędu Miasta Poznania.

W przypadku Wrocławia liczba uchodźców z Ukrainy wyniosła 200 tys. osób, z których 150 tys. zostało w mieście, o czym poinformował **Miroslaw Lebedź**, kierownik projektu „Study in Wrocław” z Agencji Rozwoju Aglomeracji Wrocławskiej S.A.

Uczestnicy panelu rozmawiali także o inicjatywie miast partnerskich, która, o ile niezbyt wiążąca przed wojną, podczas kryzysu okazała się skutecznym kanałem współpracy.

Następny panel, dotyczący wsparcia studentów ukraińskich przez inicjatywy akademickie, poprowadziła **dr Zofia Sawicka**, zastępca dyrektora NAWA. Podczas tego panelu **Yevheniia Polishchuk**, członkini Rady Młodych Naukowców przy Ministerstwie Edukacji i Nauki Ukrainy, przedstawiła dane na temat młodych ukraińskich naukowców działających za granicą, którzy stanowią jedną trzecią wszystkich ukraińskich badaczy na uchodźstwie.

O współpracy z ukraińskimi naukowcami w ramach swoich organizacji opowiedzieli inni uczestnicy panelu. **Aleksandra Lewandowska** z Krajowej Reprezentacji Doktorantów opowiedziała o zbiorce pieniędzy i szkole letniej dla młodych naukowców, a przewodniczący Rady Młodych Naukowców, **dr Igor Kilanowski**, podzielił się doświadczeniami z niesienia pomocy ukraińskim naukowczyniom i ich dzieciom w ramach działalności na Uniwersytecie Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie.

Podczas ostatniego panelu głos zabrali przedstawiciele organizacji dofinansowujących naukę w Polsce:

WSPÓŁPRACA

Panele drugiego dnia konferencji

Fot. Alan Stocki/UG

- **Agnieszka Ratajczak**, dyrektor Biura Współpracy Międzynarodowej z Narodowego Centrum Badań i Rozwoju,
 - **dr Andrzej Dybczyński**, prezes Sieci Badawczej Łukasiewicz, który łączył się z uczestnikami spotkania przez internet,
 - **prof. dr hab. Maciej Żylicz**, prezes Zarządu Fundacji na rzecz Nauki Polskiej,
 - **prof. dr hab. Jerzy Duszyński**, doradca prezesa Polskiej Akademii Nauk
 - **dr Tomasz Szumelda**, koordynator dyscyplin w Dziale Nauk Ścisłych i Technicznych z Narodowego Centrum Nauki,
 - **dr Monika Pobiega**, koordynator dyscyplin w Dziale Nauk o Życiu z Narodowego Centrum Nauki.
- Rozmowę prowadził dr Dawid Kostecki, dyrektor NAWA, a w jej

trakcie Agnieszka Ratajczak opowiedziała, jak jej instytucja wykorzystwała dofinansowanie z programu POWER, aby dać polskim uczelniom możliwość włączenia do trwających projektów ukraińskich naukowców. Z kolei prof. Maciej Żylicz powiedział: – *Skupiliśmy się na stworzeniu własnego programu, za nasze, zatem niepubliczne, pieniądze, który polegał na zaangażowaniu pracowników naukowych z Ukrainy w bilateralne programy dotyczące nauk humanistycznych i społecznych. Dzisiaj kończy się trzeci nabór do tego programu.*

Każdy z uczestników panelu opowiedział o tym, jak jego organizacja zdołała pomóc ukraińskim badaczom m.in. dzięki inicjatywom sfinansowanym ze środków własnych, dofinansowaniu zewnętr-

nemu lub dzięki nawiązaniu współpracy z inną instytucją. Na koniec paneliści zapewnili, że pomoc dla Ukrainy z ich strony nie przestanie płynąć i podali pomysły przyszłych projektów, takich jak granty powrotne dla naukowców z Ukrainy przebywających w innym kraju.

– *Powiedzieliśmy dzisiaj o tym, co zostało zrobione, a także o tym, co chcielibyśmy zrobić w przyszłości. Myślę, że każdej naszej wypowiedzi, każdemu naszemu panelowi towarzyszyła uzasadniona nadzieja, że już niebawem będziemy mówić o wolnej i niepodległej Ukrainie* – powiedział na zakończenie konferencji „Focus on Ukraine” rektor UG, prof. Piotr Stepnowski.

Marcel Jakubowski
Zespół Prasowy UG

Fot. Alan Stocki/UG